

کتابخانه

سلام

زندگی از منظر سوره «الرحمن»:

جلسه هفدهم - ۲۰ مرداد ماه ۱۳۹۹

آیة سیزدهم:

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

(رحمن/۱۳)

پس شما (جن و انس)

کدام یک از آلاء خدایتان را دروغ می‌شمارید؟

« آلاء »

کدامند؟

ابتدا « آلاء » را در منابع مختلف بینیم:

در سورة الرحمن:

فَبِأَيِّ

آلَاءِ

رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ

فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ (١١) وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ (١٢)
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ (١٤) وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ (١٥)
رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ (١٧)
مَرْجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ (١٩) بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ (٢٠)
يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ (٢٢)
وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ (٢٤)
كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ (٢٦) وَبَقِيَ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (٢٧)
يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (٢٩)
سَنَفَرُغُ لَكُمْ آيَةَ الثَّقَلَانِ (٣١)
يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ... (٣٣)

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُواظٌ مِّنْ نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ (٣٥)

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ (٣٧)

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ (٣٩)

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ (٤١)

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ (٤٣) يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ (٤٤)

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتانِ (٤٦)

ذَوَاتَا أَفْنَانٍ (٤٨)

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ (٥٠)

فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ (٥٢)

مُتَكِّئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ (٥٤)

فَبِأَيِّ

آلَاءِ

رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ

فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ (٥٦)

كَانَهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ (٥٨)

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ (٦٠)

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ (٦٢)

مُدْهَامَّتَانِ (٦٤)

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ (٦٦)

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ (٦٨)

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ (٧٠)

حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ (٧٢)

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ (٧٤)

مُتَكَيِّينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ (٧٦)

فَبِأَيِّ

آلَاءِ

رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ

نظر یکی از « مفسرین » چنین است:

فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

شما از این نعمت‌های الهی بهره‌مند هستید،

پس کدامش را تکذیب می‌کنید؟

همین موارد به «**اختصار**»:

فَبِأَيِّ

آلَاءِ

رَبِّكُمَا

تُكَذِّبَانِ

فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ وَالْحَبُّ وَالرَّيْحَانُ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ وَخَلَقَ الْجَانَّ *
رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَالْمَغْرِبَيْنِ * مَرْجَ الْبَحْرَيْنِ * اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ *
وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ * كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ *
كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ * سَنَفَعُ لَكُمْ أَيُّهُ الثَّقَلَانِ * أَنْ تَنْفَذُوا *
يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ * فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ * لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ *
يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ * هَذِهِ جَهَنَّمُ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا *
لِمَنْ خَافَ جَنَّتَانِ * ذَوَاتَا أَفْنَانٍ * فِيهِمَا عَيْنَانِ * كُلُّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ *
مُتَكِّئِينَ عَلَى فُرُشٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ * فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ *
كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ * هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ * وَجَنَّتَانِ * مُدْهَامَتَانِ *
فِيهِمَا عَيْنَانِ * فِيهِمَا فَاكِهَةٌ * فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ * حُورٌ مَقْصُورَاتٌ *
لَمْ يَطْمِثْهُنَّ ¹⁵ * مُتَكِّئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضِرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ *

به نظر می‌رسد

« بیشتر این مواردِ » مطرح در این سوره،

مربوط به « **قیامت** » است

و هیچ یک از افراد بشر از آنها بهره‌مند نیستند.

« آلاء » در زیارتِ اُمین اللّٰه:

١- مُطْمَئِنَّةٌ بِقُدْرِكَ

٢- رَاضِيَةٌ بِقَضَائِكَ

٣- مُوَلَّعَةٌ بِذِكْرِكَ وَدُعَائِكَ

٤- مُحِبَّةٌ لِصَفْوَةِ أَوْلِيَائِكَ

٥- مَحْبُوبَةٌ فِي أَرْضِكَ وَسَمَائِكَ

٦- صَابِرَةٌ عَلَى نُزُولِ بَلَائِكَ

٧- شَاكِرَةٌ لِفَوَاضِلِ نِعْمَائِكَ

٨- ذَاكِرَةٌ لِسَوَابِغِ آلائِكَ

٩- مُشْتَاقَةٌ إِلَى فَرْحِهِ لِقَائِكَ

١٠- مَمْرُودَةٌ التَّقْوَى لِيَوْمِ جَزَائِكَ

١١- مُسْتَنَنَةٌ بِسُنَنِ أَوْلِيَائِكَ

١٢- مُفَارِقَةٌ لِأَخْلَاقِ أَعْدَائِكَ

١٣- مَشْغُولَةٌ عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَتُنَائِكَ

اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَفْسِي:

نکته اول:

« آلاء »،

حتما چیزی « غیر از نعمت » است،

و انسان نسبت به آن،

باید « ذاکر » باشد.

« آلاء » در قرآن:

أَوْ عَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ؟

۱- لِيُنذِرَكُمْ،

۲- وَادْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ،

۳- وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً،

فَادْكُرُوا آيَةَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ (أعراف/۶۹)

آیا تعجب کردید که بر مردی از خودتان « ذکرى » برایتان از نزد خدایتان آمده؟ تا: ۱- شما را هشدار دهد، ۲- و به یاد آورید که (خدا) شما را بعد از قوم نوح جانشین (آنها) قرار داد، ۳- و در خلقت بر قوت شما افزود، پس « آلاء » خدا را به یاد آورید تا رستگار شوید.

وَاذْكُرُوا إِذْ:

۱- جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ، ۲- وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ،

۳- تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا، ۴- وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا،

فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (أعراف/۷۴)

و یاد کنید وقتی (خدا) شما را بعد از (قوم) عاد جانشینان (آنها) قرار داد و در زمین جایتان داد (تا) در دشتهایش (برای خودتان انواع) کاخها را بسازید و از کوهها خانههای (زمستانی) بتراشید.

23

پس «آلاء» خداوند را به یاد آورید و در زمین سر به «فساد» برمدارید.

نکته دوم:

« آلاء »،

جنبه « شخصی » ندارند،

بلکه « نعمت‌های خاصی » هستند که

« عموم » مردم با آنها مواجه می‌باشند.

« آلاء » در بیان امیرالمؤمنین:

.... أَحْمَدُهُ عَلَى:

نِعْمِهِ التَّوَّامِ وَآلَائِهِ الْعِظَامِ

.... (خطبه/۱۹۱)

برای نعمتهای پی در پی و آلاء بزرگش، او را ستایش می‌کنم.

أَوْصِيَكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ بِتَقْوَى اللَّهِ

وَكَثْرَةِ حَمْدِهِ عَلَى:

آلَائِهِ إِيَّاكُمْ وَنِعْمَائِهِ عَلَيْكُمْ

... (خطبه ۱۸۸)

مردم؛ شما را به تقوا و سپاس فراوان برای:

«آلاء» او که به سمت شماست و نعمتهایش که بر شماست تاکید می‌کنم.

نکته سوم:

« آلاء »،

جلوهٔ لطف و « **عنايتِ الهی** » است،

و ربط اولیه به « **قابلیت** » گیرنده ندارد،

اما « **نعمت** » متناسب با لیاقت گیرنده است.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي **جَعَلَ** **الْحَمْدَ**

مِفْتَاحاً لِدِكْرِهِ وَ سَبَباً لِلْمَزِيدِ مِنْ فَضْلِهِ

وَ **دَلِيلًا** **عَلَى** **آلَائِهِ** وَ **عَظَمَتِهِ**...

(خطبه/ ۱۵۷)

سپاس و ستایش برای خدایی است که حمد را کلید یادش،
و سبب فزونی فضلش و دلیل بر آلاء و بزرگیش قرار داد.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْوَاصِلِ الْحَمْدُ بِالنِّعَمِ وَ النُّعَمَ بِالشُّكْرِ

نَحْمَدُهُ عَلَى

آثَائِهِ كَمَا نَحْمَدُهُ عَلَى بَلَائِهِ...

(خطبه/۱۱۴)

ستایش برای خدایی است که سپاس را به نعمتها و نعمتها را به شکرگزاری پیوند داد
او را برای «آلاء» او همانگونه ستایش می‌کنیم که برای بلاهایش.

پس « آلاء » و « بلاء »،

جنبه « شخصی » ندارند،

و « شرائطِ خاصی » هستند که

« عموم » مردم با آنها مواجه می‌باشند.

« آلاء » در دعای عرفه امام سجاد صلوات الله علیه:

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ تَبْعَثُنِي لِلِقَائِكَ وَلَا تَفْضَحْنِي بَيْنَ يَدَيِ أَوْلِيَائِكَ،
وَلَا تُنْسِنِي ذِكْرَكَ وَلَا تُذْهِبْ عَنِّي شُكْرَكَ،

بَلْ أَلْزَمْنِيهِ فِي أَخْوَالِ السَّهْوِ

عِنْدَ غَفَلَاتِ الْجَاهِلِينَ لَا لَنَا نَك... (دعای عرفه صحیفه/۱۱۴)

روزی که برای ملاقات مبعوثم میکنی خوارم مکن و در نزد دوستانت رسوایم مکن
و یادت را از یادم مبر و شکرت را از من مگیر بلکه وقتی جاهلان به « آلاء » تو در غفلت اند
مرا در حالات فراموشی، به شکر و سپاس خود ملتزم بدار.

نکتہ چہارم:

طبق آیات قرآن،

مردم « **نعمت‌ها** » را

باید « **شُکر** » کنند و « **کفر** » نورزند،

اما « **آلاء** » را فقط نباید « **تکذیب** » کنند.

يَا ذَا الْقُدْرَةِ الْجَامِعَةِ وَالرَّحْمَةِ الْوَاسِعَةِ

وَ «**الْمِنَنِ الْمُتَتَابِعَةِ**» وَ «**الْآلَاءِ الْمُتَوَاتِرَةِ**»

وَالْأَيَادِي الْجَلِيلَةَ وَالْمَوَاهِبِ الْجَزِيلَةَ

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِينَ

ای دارای: قدرت همه جانبه و رحمت گسترده و نعمتهای پیوسته و عطاهای پیاپی و الطاف بزرگ و موهبتهای شایان، بر محمد و خاندان محمد، آن راستگویان توجه کن.
(زیارت امام هادی صلوات الله علیه.)

نکتہ پنجم:

« آلاء »،

مثلِ « باران »،

« پیوسته » و « آلاء » بودنش ثابت است،

اما « نعمت » ممکن است « **نقمت** » شود.

اللَّهُ أَكْبَرُ

أَهْلَ التَّكْبِيرِ وَالتَّقْدِيسِ وَالتَّسْبِيحِ وَالْأَلَاءِ

بزرگتری کردن، حق خداوند است

که شایسته بزرگ شمردن و تقدیس و تنزیه و آلاء است.

(مقدمات زیارت امام علی بن ابی طالب صلوات الله علیه.)

« آلاء » در دعای عرفه امام حسین صلوات الله علیه:

وَإِقْرَارِي بِالْأَيْكِ مُعَدِّدًا

وَإِنْ كُنْتُ مُقِرًّا أَنِّي لَمْ أُخْصِهَا لِكَثْرَتِهَا وَ سُبُوغِهَا

و اقرار من به « آلاء » فراوان تو

گر چه اقرار دارم به اینکه به خاطر بسیاری و فراوانیشان، آنها را نمی توانم بشمارم.

وَ اكْتُبْنَا لَكَ شَاكِرِينَ وَ لِالْأَيْكِ ذَاكِرِينَ

و نام ما را جزء « سپاسگزارانت » و هم جزء « یادکنندگان آلاء ات » ثبت فرما.

پس برای « **آلاء** »،

باید « **ذاکر** » باشیم

اما برای « **نعمت** »،

باید « **شاکر** » باشیم.

فَمَتَّى تُحْصِي نِعْمَاؤُكَ يَا إِلَهِي

وَتُجَاوِزِي آلاؤُكَ يَا مَوْلَايَ

چه زمانی می توان نعمتهای تو را شماره کرد، ای معبود من؟

و بر «آلاء» تو سپاسگزاری کرد، ای سرور و ولی من؟

(فرازی از یکی از زیارت‌های امام رضا صلوات الله علیه.)

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى؟

(نجم / ۵۵)

پس به کدامیک از «آلاء» خدایت تردید داری؟

نکته ششم:

جنبهٔ «**آیه**» بودنِ «**آلاء**»،

«**أنقدر زیاد و روشن**» است که

قابلِ «**تردید**» نیست.

اما ⁴⁸ «**نعمت**» بودنِ هر چیز قابلِ تردید است.

الحمد لله الذي جعل لنا ملية كريمة وولاءة علي بن ابي طالب

مهاجر خدا را که ما را از جنه داری جویباری به ولایت

امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام

تقریر

خدایا؛

ما را از « **شاکرین** و **ذاکرین** »

« **نعمت‌ها** و **آلاء** » خود قرار ده

و از هر نوع **انکار** و **تکذیبی** حفظ فرما

و در ظهور آخرین حجتِ خود سهیممان کن.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى رَسُوْلِكَ

